

Nyötätuulta Merimaskussa

2011
lehti no: 23

Julkaisija:
Merimasku-Seura r.y.

Toimituskunta:
Terttu Kraemer
Maarit Lineri
Markku Lehto

Taitto/
Sivunvalmistus:
Maarit Lineri

Painopaikka:
Nantalin Offset House

ISSN 1238 - 108X

Seuran puheenjohtaja:
Maarit Lineri,
p. 044 9064 591

Sihteeri:
Erkki Rantala
p. 0400 899 808

Rahastonhoitaja:
Terttu Kraemer,
p. 040 716 4808

Kannen kuva:
”Lossitupaa ennen ja nyt”
Maarit Lineri ja
Merimasku-Seuran arkisto

Talkoohenkeä ja yhteisöllisyyttä

Kaikki varsinkin vanhemmat ihmiset tietävät, mitä ovat heinätalkoot. Heinän teko ja monet muutkin maatalon työt olivat ennen varsin työvoimavaltaisia töitä. Useisiin töihin kaivattiin naapurien apua, yhteisöllisyys oli voimavara. Yhteisöllisyys oli monella muullakin tavalla tärkeä; talkoilla tehtiin naapurin pärekatto, talkoilla järjestettiin yhteisiä rientoja, talkoilla rakennettiin tätä maata sodan jälkeen. Sitten tulivat koneet, käsiä ei enää niin kovin paljoa tarvittu.

Talkootyön hiipumiseen ei valtiiovallan pelottelulla niiden asettamisesta verolle ollut vähäinen merkitys. Monet urheiluseurat lakkasivat tekemästä talkootyötä. Onneksi se hullutus kaatui pian omaan mahdottomuuteensa. Päättäjätkin oivalsivat, mikä merkitys talkoilla oli koko kansantalouteen. Nyt kun edessä näyttäisi olevan taas epävakaa aika, nousee yhteisöllisyys ja talkoohenki arvoon arvaamattomaan.

Olemme monet lukeneet, miten esimerkiksi Salon liittymäkunnat ovat joutumassa säästökuurin maksumiehiksi. Niin ei tarvitse käydä, jos avoin keskusteluyhteys säilytetään. Siksi tarvitsemme uudenlaista talkoohenkeä, tämän ajan yhteisöllisyyttä, mikä parhaimmillaan synnyttää paikallisdemokratiaa. Kuntakokojen kasvaessa päätöksenteko pakostakin keskittyy siirtymäkausien jälkeen alueiden väestökesittymään. Silloin reuna-alueiden voimaksi nousee talkoohenki ja yhteisöllisyys.

Oikein käytettynä ja hyödynnettynä yhteisöllisyys kasvattaa talkoohenkeä, pahemmassa tapauksessa vain kapinahenkeä. Talkootyö on arvokasta varsinkin epävakaina talouden aikoina, kaikkea ei mitata tuntipalkkoina. Merimaskun yhteisöllisyys on ollut vahvassa kasvussa. Siitä tämän lehden sivuilla on selkeitä esimerkkejä.

Maarit Lineri

Merimasku

teksti ja kuvat: Maarit Lineri

Varsinais-Suomen Vuoden Kylä 2011 -kilvassa kakkoseksi

Vuoden 2011 aikana Merimasku on ollut esillä valtakunnallis-sakin medioissa useaan otteeseen. Yksi julkisuudenaiehe oli loistava suoritus Varsinais-Suomen kylät ry:n järjestämässä kilpailussa.

Alkukesästä 2011 osui aviomieheni silmiin Turun Sanomissa pieni uutinen, jossa julkistettiin Varsinais-Suomen Vuoden kylä 2011 -kilpailu. Ensimmäinen asia ei tuntunut mitenkään koskevan Merimaskua, sillä eihän tämä vanhassa merkityksessä ole mikään kylä. Yllätyksestä aloin kuitenkin kehittää asiaa mieleissäni.

Varsinais-Suomen kylät ry, joka vastaa valinnasta oli valinnut vuoden teemaksi ”Kylät tekevät kulttuuria” ja se sai minut tarttumaan kynään, tai siis istumaan tietokoneen ääreen ja näppäilemään hakemusta. Ohjeiden mukaan valinnassa tulitaisi kiinnittämään huomiota, miten paikallista perinnettä on kerätty ja hyödynnetty, millaista yhteistyötä kylän yhdistyksillä on keskenään, onko kylän paikalliskulttuuria tuotostettua, miten suunnitelmallista kylän kulttuuriin panostaminen on (kylämaiseman hoito, kyläsuunnitelma, kylätalo kulttuurikeskuksena tms.). Vapaamuotoiseen hakemukseen tuli kuvailla kylä ja kertoa asukasmäärästä, sijainnista, alueen yhdistyksistä sekä kertoa kylän toiminnasta yleisesti.

Kylä-käsite uusiksi

Kun aloin kirjoittaa hakemusta, jouduin toden teolla paneutumaan, mitä kaikkea Merimaskussa tapahtuu ja mitä kaikkea meiltä löytyy – siis sellaista, mikä saisi valintaraadin vakuuttumaan. Ensimmäiseksi eteeni tuli sana kylä. Olemmeko siis kylä? Tutkin historiasta lähtien asiaa. Totesin, että koska emme enää ole hallinnollisesti itse päätävä alue, emme siis voi olla pitävä,

emme halua Merimaskua kutsuttavan kaupunginosaksi jotten olkaamme siis kylä. Hakemukseni alkoi näillä perusteilla:

Nykyisessä kuntarakenteessa on kylä-käsite jonkin verran hämärtyneet. Kylä ei enää ole vain muutamien maalaistalon muodostama pienehkö yhteisö. Merimaskussakin on vanhan määritelmän mukaan ollut jopa kolmisenkymmentä kylää, joista suurin osa on muodostunut vain yhden taikka kahden talon yhteisöistä. Alhaisimmillaan Merimaskun kunnan aikana asukkaita on ollut vain 750, joten sitä voi laskea, ettei kylää kohti ole asukkaita ollut kuin keskimäärin hiukan päälle kaksikymmentä. Siinä ei kylätoimintaa ole paljoa harrastettu. Siksi Merimaskussa on koko pitävä miel-

letty yhdeksi kyläksi, jossa toiminta on ollut yhteistä

Yhdistyksiä ja niiden toimintaa esitellessäni hämmästyin itsekin, miten monipuolista toimintaa meiltä löytyy. Tuli sellainen olo, että täältä kyllä löytyy harrastuksissa jokaiselle jotakin. Ylpeänä ja tyytyväisenä saatoinkin jatkaa anomusta:

Kaikilla kyläimme yhdistyksillä on tällä hetkellä yhteinen tavoite; säilyä vahvana oman alueen asukkaita ▶

Lossituvan edustalle kauniina kesäpäivänä kokoontui useiden eri yhdistysten edustajia vakuuttamaan raatilaisia Merimaskun paremmuudesta kylä-kisassa.

Raati arvioimassa Merimaskun mahdollisuuksia V-S:n vuoden kyläksi Vasemmalta oikealle: Mia Puotunen (tuolloin vielä Varsin Hyvä ry:n toiminnanjohtaja, nyttemmin tuttu Maajussille morsian -ohjelmasta ja edelleen V-S Kylät ry:n hallituksen jäsen), Sinikka Kauko-Vainio (V-S Kylät ry:n puheenjohtaja), kyläasiamies Tauno Linkoranta, Tauno Kaven (V-S Kylät -hallituksen jäsen ja edellisen vuoden kylän Teijon edustaja). Selin kuvassa on Samuli Santalahti

palvelevana yhdistyksenä. Jokaisella yhdistyksellä on toki omat tavoitteensa, mutta kuntaliitoksen tuoman tilanteen johdosta on huomattu, että vain suurempi joukko saa äänensä kuuluviin uusien päättäjien korviin. Kuka meidän aluettamme sis vaalisi, ellemme me itse. Merimaskussa toimii aktiivisesti yhdeksän yhdistystä, jotka jokainen omalta osaltaan vaalivat niin alueen kulttuuria, asukkaiden viihtyvyyttä ja tuovat omalla panoksellaan lisän kylän harrastusmahdollisuuksiin.

Yhdistykset kylän vahvuutena Pitkässä kolme sivua käsittäväsä kirjeessäni esittelin jokaisen kylämme yhdeksästä toimivasta yhdistyksestä. Jokaisesta toin erik-

seen paitsi niiden perustoiminnot, mutta myös paikallisen kulttuurin ja perinteiden vaalimiseen osallistuvan työn. Hämmästykseni niitä ei ollut mitenkään vaikea löytää. En tiedä, ovatko kaikki edes itsekään miettineet toimintaansa sillä silmällä. Ulkopuolisenä niitä oli kyllä helppo havaita. Seuraavassa vain lyhyitä otteita yhdistyksien esittelyteksteistä:

- **Merimaskun Saaristolaiskyläyhdistys ry ja Merimaskun omakotiyhdistys ry** keskittyvät asukkaiden asumisviihtyvyyden ja yhteisöllisyyden kasvattamiseen järjestämällä siivoustempauksia ja luentoja asumisen eri alueilta aina puutarhanhoidosta kompostien perustamiseen.

- **Partiolippukunta Merimaskun Reimarit ry** opettaa ja kouluttaa nuoria partiolaisia purjehduksen ja vesillä liikkumisen saloihin.

- **Mannerheimin lastensuojeluliitto Merimaskun yhdistys** pitää yllä Merimaskun Lossituvalla (tuleva Kylätalo) perhekahvilaa ja järjestää niin lapsille kuin myös nuorille teatteri- ja konserttimatkoja sekä elokuvailtoja.

- **Rymättylän-Merimaskun Eläkkeensaajat ry** kokoontuu niinkään Lossituvalla viikoittain päiväaikaan. Eläkkeensaajat järjestävät myös matkoja omien jäsentensä virkistykseksi. Niihin voi usein osallistua myös yhdistyksen ulkopuolista.

- **Merimaskun koirakerho** on ollut tervetullut lisä kylän yhdistystoi-

mintaan. Paitsi, että tavanomaisen tottelevaisuuskoulutuksen ohella yhdistys kouluttaa myös vesipelastuskouluja.

- **Merimaskun Maamiesseuran talon kannatusyhdistys** on ottanut hoteisiinsa alkujaan suojeluskuntataloksi rakennetun maamiesseuran talon.

- **Urheiluseura Merimaskun Abto ry** on kohta 70 vuotta täyttävä urheilun yleisseura. Se tarjoaa liikunnallisia elämyksiä niin aikuisille kuin lapsillekin.

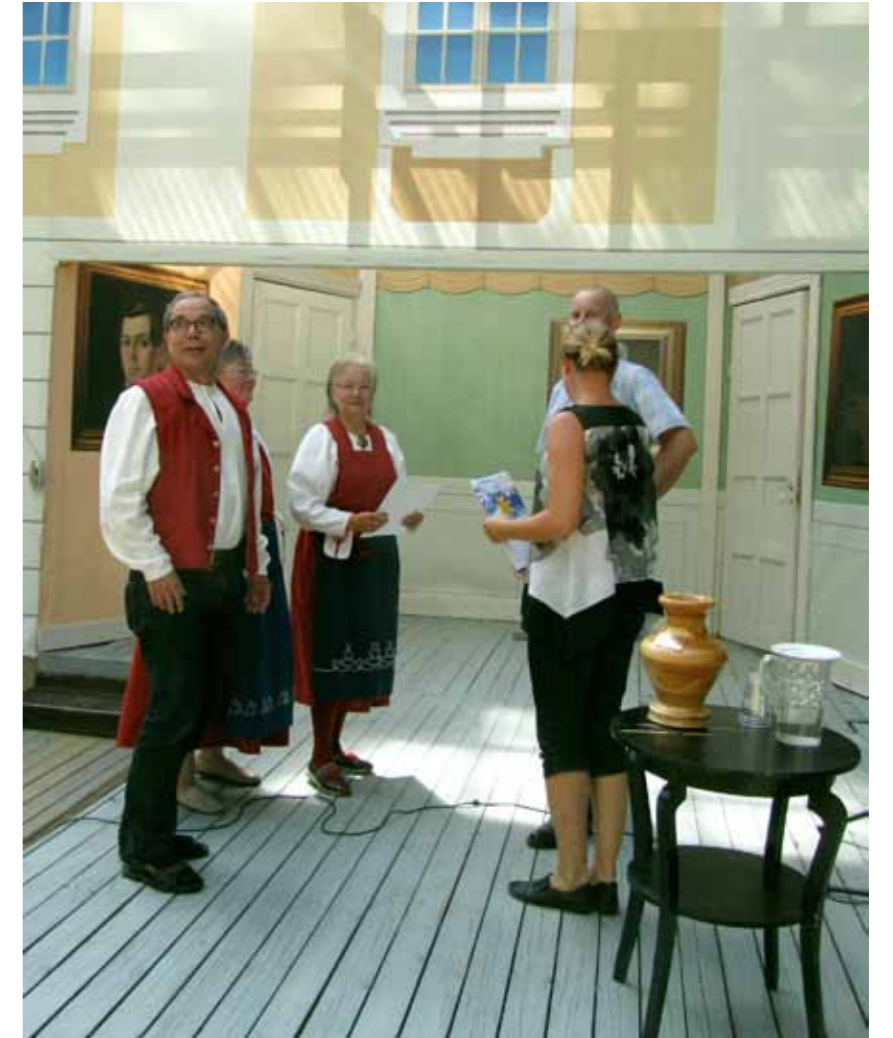
Merimaskun maa- ja kotitalousnaiset on yksi vahvimmista saaristolaisen perinteen vaalijoista ja hyödyntäjistä.

Eräänlaiseksi kokoavaksi promootoriksi uuden kyläyhteisön luojana on toiminut **Merimasku-Seura ry**.

Kun kerran pääsin itse kirjoittamaan ja kehuamaan, niin tottakai käytin tilaisuutta hyväkseni ja kehuin vähän laveammin omaa edustamaani seuraa. Se kai annettakoon minulle anteeksi. Kerroin siitä, miten ensi töiksemme pelastimme Kollolan joutumasta rivitalojen jyräämäksi, miten olemme tehneet omaa lehteä jo vuodesta 1995 ja saaneet Merimaskulle oman pitäjänpuvun 2006. Kerroin, miten olemme koonneet lossien historiaa näyttelyksi ja, miten olemme aktiivisesti ajaneet lossituvasta Kylätaloa:

Tällä hetkellä ajankohtaisin kylähanke on projekti: "Lossituvasta Merimaskun kylätalo". Naantalin kaupunki suunnittelee kaavoittavansa vanhan lossituvan alueelle asuintaloja, mutta me kylällä vastustamme asiaa ankarasti. Hanke on saanut nukkuvimmatkin kyläläiset huomaamaan, että vain yhteisellä ponnistuksella saamme äänemme kuuluviin. Olemme lähettäneet useita kirjeitä ja huomautuksia kaavasta kaupungin virkamiehille, että he ymmärtäisivät alueen ja lossituvan tärkeyden merimaskulaisten mielenmaisemaan.

Hakemus ei mennyt hukkaan. Saimme V-S Kylät ry:ltä tiedon, että raati haluaa keskustella merimaskulaisten kanssa ja tarkemmin kysellä, miksi omasta mielestämme olisimme paras Varsinais-Suomen kylä. Raati saapui 29.6. lossituvalla.

Merimasku-Seuran edustajat ottamassa vastaan kunniakirjaa Teijon Mathildedalissa

Saimme tietää, että hakemuksia oli tullut useita satoja, joiden joukosta he kiertävät haastattelemassa vielä viittä ehdokasta. Heillä oli ollut kuulema valmiit kysymykset esitettäväksi, mutta keskustelu kävi niin vilkkaana, että he saivat kaikkiin vastaukset kyselemättäkin. Tilaisuudesta jäi toiveikas tunne.

Kilpailujännitystä

Sitten paria viikkoa ennen palkitsemistilaisuutta sain sähköpostilla viestin, jossa Merimasku-Seuran edustajat hakemuksen allekirjoittajina kutsuttiin Teijon Mathildedaliin Vuoden Kyläkilpailun tulosten julkistamistilaisuuteen. Vielä ei viestistä selvinnyt, miten hyvin olimme pärjänneet. Seurasta

meitä lähti sihteeri **Erkki Rantala**, taloudenhoitaja **Terttu Kraemer** ja minä puheenjohtajana. Tunnelma oli paikalla hyvin kotoisa. Aivan samanlainen kuin Merimaskun Suvisouduissa; kaikki tuntuivat tuntevan toisensa ja vieraat otettiin lämpimästi vastaan.

Vasta itse palkitsemistilaisuudessa saimme kuulla tullemme kilpailussa toiseksi, voiton vei Pöytyän Uudenkartanon kylä. Merimaskun saama kannustuspalkinto antoi uutta intoa kehittää omaa kyläämme. Emmeköhän pistä ensi vuonna paremmaksi, ainakin tähtäimessä on olla vuoden 2012 Varsinais-Suomen paras kylä. ☘

Lasimestari

Ephraim Wideroos

teksti: Markku Lehto
kuvat: Maarit Lineri

Merimaskulainen henkilöhistoria tuntee yhden henkilön, jonka ammattinimike on ollut "sockne glasmästare". Kyseinen ammattinimike oli vielä 1800-luvun alkukymmenillä ylen harvinainen maaseudulla, jolloin kyseistä työtä oli varsin vähän tarjolla. Hänen tulonsa aikanaan Merimaskuun on myös omalla tavallaan mysteerinen. Miksi torppari ja leskimies lähti kotiseudultaan Uudeltakirkolta (Kalanti) tänne kauas saaristoon?

Ephraim, os. Hellman oli vanhaa Vakkasuomalaista sotilassukua. Kaksi hänen edellistä isänpuoleista sukupolveaan olivat rakuunoita Vehmaan komppaniassa. Suku asui Vehmaan Himoisissa, Ojan torpassa. Täällä syntyi myös perheen toinen poika Ephraim 7.2.1805. Vartuttuaan hän solmi avioliiton **Helena Simontyttären** kanssa ja heille syntyi kaksi lasta. Perhe vaihtoi asuinpaikkaa Uudellekirkolle ja myöhemmin hänen ammatikseen mainitaan "grindvacten" eli portinvartija. Paikallisten rippikirjojen mukaan nelihenkkinen perhe syystä tai toisesta hajosi ja Ephraim mainitaan leskimiehenä. Mitä tuolloin on tapahtunut vaimolle ja kahdelle lapselle, jää arvoitukseksi. Erilaiset rokot ja kulkutaudit ovat yksi mahdollinen selitys tapahtuneelle.

Tullessaan Merimaskuun 1.12.1834 päivätyllä muuttokirjalla hänen ammattinimikkeekseen oli merkitty "sockne glasmästare" eli

Käsin "vedetyt" lasit heijastavat ja taittavat valoa kauniisti. Merimaskun kirkossa on lukuisia tällaisia ikkunoita.

pitäjän lasimestari. Tuolloin hän on asettunut asumaan Lierannan Westergårdin tilan Peräniityn torppaan. Torppa lienee ollut samoilla paikoin kuin Kaksoisten kylän rajalla myöhemmin ollut Välimaan mäkitupa. Asuttuaan kaksi vuotta Lierannalla, Ephraim muutti vuonna 1836 Akkolaan ja tällöin hän oli valinnut itselleen sukunimen **Wideroos**.

Samaisen vuosikymmenen lopulla aloitettiin kappelikirkon laajahko remontti. Myös ikkunoita lisättiin ja osin suurennettiin. Lasitustyö olikin paikkakunnan silloisissa oloissa mittava hanke. Wideroos sai kyseisen urakan hoitaakseen. Vuoden 1839 aikana aloitettu työ sai mestarin muuttamaan "kirkko-

malmille", lähemmäs työmaataan. Uusi asuintorppa oli Killaisten Iso-Santala, kirkon välittömässä läheisyydessä. Iso-Santala mahdollisti myös pienimuotoisen viljelytoiminnan ja tiedetään torpassa olleen 1840-luvulla myös karjaa, kuten hevonen ja kaksi lehmää.

Toisen avioliittonsa Ephraim Wideroos solmi 1.1.1849 Killaisten Itätalon piian **Carolina Johantyttären** kanssa, joka oli syntynyt Lemun pitäjässä. Perheeseen syntyi kolme lasta, joista vain yksi poika eli aikuiseksi. Vaimo Carolina menehtyi jo vuonna 1855, viimeisen lapsen syntymän jälkeisiin vaipeisiin. Uudelleen leskeksi jäänyt Ephraim muutti vuonna 1863 tuntemattomasta syystä lastensa kanssa Lukkaraisten Grönvikiin. Perheen tytär menehtyi siellä suurten nälkävuosien aikana. Vuonna 1871 isä ja ainoa elossa ollut aikuinen poika **Emanuel** muuttivat takaisin Iso-Santalaan.

Lienee todennäköistä että kirkon lisäksi joissakin säilyneissä 1800-luvun vanhoissa talonpoikaisrakennuksissa sekä asuintorppissa on vieläkin Wideroosin asentamia akkunoita. Kyseisen "akkunamaakarim" lasinpalasia sekä ammattiin liittyvää aineistoa on säilynyt suvun jäämistöissä yli sadanviidenkymmenen vuoden takaa. Ephraim Wideroos eli varsin iäkkääksi ja kuoli 86-vuotiaana, 18 päivänä helmikuuta vuonna 1891. Hänet on haudattu Merimaskun vanhalle hautausmaalle, mahdollisesti myöhemmin muodostuneeseen sukhautaan. ☘

teksti: Maarit Lineri
kuvat: Noora Himberg

Paikallistarinoiden esityssarja varsinaissuomalaisissa kylissä.

Merimaskussakin saimme osallistua Turun Kulttuuripääkaupunki -hankkeeseen, kun Framil ry oli ideoinut paikallistarinoiden esityssarjan varsinaissuomalaisissa kylissä. Tähän esityssarjaan oli Naantalien kaupunki nimennyt alueellaan kaksi "kylää" - Rymättylän ja Merimaskun.

Jo varhain vuoden 2010 marraskuussa kokoonnuttii ensimmäisen kerran Lossituvalla ja väen vähäisyys sai epäilemään hankkeen onnistumista. Tarkoituksena oli, että kyläläisten tarinoista toteutetaan esityksiä ammattilaisten johdolla. Toteutuksessa tarvittiin runsaasti väkeä - kaikille luvattiin jonkinlainen rooli tai tehtävä. Hankeeseen valittu ohjaaja **Noora Himberg** jakoi tarinakirjoja, joita pistettiin kylillä kiertämään ja kerättiin niihin muisteluja Merimaskusta.

Koska kokoonnuttii Lossituvalla ja näyttämöpaikaksikin valittiin lossiranta, ehdotimme aiheeksi muistoja lossimatkoista. Ensin aluksi tuntui, että Noora ei oikein lämmennyt ajatukselle, mutta kun kerroimme hänelle lossien pitkistä ja vaikuttavasta historiasta merimaskulaisten arkeen hän oivalsi aiheen. Tarinoita saatiin ja Noora työsti niistä käsikirjoituksen.

Ensimmäiset harjoitukset eivät luvanneet paljoa, tuli olo, että tästä ei tule kerrassaan mitään. Näyttelijöistä oli pulaa. Lopulta näyttelijäkaarti oli kasassa ja totinen harjoittelu saattoi alkaa. Osa joukosta ei ollut koskaan ennen näytellyt julkisesti, mutta se ei innokasta joukkoa haitannut. Yhdessä päätettiin onnistua. Ja onnistuttiinkin - yli odotusten. Ensi-illassa katsojia oli jonkin verran yli 50, mutta tiedon levitessä katsojien määrä kasvoi tasaisesti. Viimeisessä näytöksessä 28.6. katsojia oli niin paljon, että vaikka lossituvalla kannettiin kaikki tuolit katsomoon entisten lisäksi, eivät kaikki mahtuneet istumaan. Osa katsojista tiesi jo tullessaan varautua omilla istuimilla. Esityksen näki viidessä esityksessä yli 500 katsojaa. ☘

Ohjaaja Noora Himbergin kannustus sai kaikki ylittämään itsensä.

Koko iloinen näyttelijäkunta lossirannassa.

Kollolan viime kesän näyttely ”Kohottavaa ohjelmaa ja tunti tanssia” kertoi merimaskulaisten iltamaperinteestä sekä lavatanssien aikakaudesta. Näyttely koottiin merimaskulaisten kuva- ja esinemateriaaleista; mekot, laukut ja kengät olivat kuitenkin etupäässä Laaksosen Annelin ehtymättömistä varastoista.

Iltamat valistivat, sivistivät ja tarjosivat virkistystä

Iltamia on järjestetty Suomessa jo 1800-luvulta lähtien. Niiden ensisijaisena tavoitteena oli valistus, sivistys sekä virkistystoiminta. Alkuaikoina iltamien päätteeksi ei ollut tanssia, mutta myöhemmin niistä tuli tapahtuman odotetuksi osuus, näytelmän lisäksi. Ohjelmat saattoivat olla vakavahenkisiä ja isänmaallisia, loppuajana taas hyvinkin kevyitä leikkeineen ja piloineen. Iltamilla oli kuitenkin tärkeä sosiaalinen merkitys, sillä ne kokosivat kaikenikäistä väkeä yhteen ja mahdollisti nuorten tutustumisen toisiinsa. Iltamilta myös kierrettiin 1915 määrättyä huviveroa. Syntisimpiä huveja olivat tanssit ja sirkus, joille lätkäistiin myöhemmin jopa 50 prosentin vero. Korkeakulttuurinen ohjelma ennen tanssia tiesi järjestäjille kuitenkin pienempää huviveroa. Kokonaan vero poistui vasta 1981. Iltamaperinne katkesi lähes täydellisesti 1960-luvun alussa television tulon ja maaltapakoon. Samalla sukupolvien vuorovaikutus katkesi.

Iltamaperinne alkoi

Merimaskun Suojeluskuntatalon valmistuttua 28.1.1932, siitä tuli vakituinen paikka iltamille, tanssiaisille ja näytelmille. Suojeluskunta-aikana iltamien ohjelma koostui valistusohjelmista, isänmaallisista puheista sekä myös viihteellisemmistä ohjelmista ja tansseista. Lotat huolehtivat buffetista. Ainakin vuosina 1937-1938 oli vilkasta, jopa 2-3 linja-autollista saattoi tulla väkeä Turusta, muistelee Kauko Tammelin. Musiikista vastasivat oman kunnan pojat, Lehtisalon veljesten kvartetto ”Marino”. Hanuristi Urho Lehtisalo säesti tansseja vielä sodan jälkeenkin. Myös Maire Tammenlaakso (nyk. Pohjanheimo) Lempisaaresta oli monet tanssit soittamassa.

Ahdon monipuolinen ohjelma

Kun Suojeluskunta lahjoitti talon 29.10.1944 Merimaskun Maamiesseuralle; sitä alettiin kutsua Maamiesseurantaloksi. Voimistelu- ja Urheiluseura Ahto järjesti alusta alkaen runsaasti iltama- ja teatteritapahtumia sekä myöhemmin elokuvaesityksiä talolla. Esimerkiksi vuonna 1949 oli 15 ohjelmallista iltamaa, 29 tanssiaiset, kolme ammattiteattereiden esitystä ja 12 elokuvaesitystä. Iltamaohjelmistoon kuului yleensä torvisoittoa, tervehdyspuhe, kansantanssija, huumoria, juhlapuhe sekä näytelmiä tai elokuvia sekä 1½ tuntia tanssia. Esim. 4.11.1951 nähtiin seuraavanlainen ohjelma: kanttori Niilo Lahden kupletteja, opettaja Västilän juhlapuhe sekä 2-osainen näytelmä ”Mestari Viherpuron uni” ja lopuksi sallittu aika tanssia.

teksti: Terttu Kraemer
kuvat: Maarit Lineri

Näytelmäinnostusta riitti

Ahdon perustajajäsen Niilo Alpinen eli Kukolaisten Nipa aloitti vuonna 1946 varsinaisen teatteritoiminnan. Näytelmät olivat usein kansannäytelmiä tai sitten huvinäytelmiä, jotka olivat siihen aikaan tyypillisiä harrastaneille. Esitettyjä näytelmiä olivat mm. Mestari Viherpuron uni, Simola ja Mälli-Pekka, Agapetuksen Syntipukki, Olympiakuumetta, Kolmen Jussin naimahommat sekä vuonna 1960 V. Kuittisen ilveily Kotihengetär. 1960-luvun alussa ohjaajina toimivat esim. Lehtosen Heikki, Kuuselan Juhani ja Mannervaaran Martti sekä Tikan Olli. ”Kyl sillo oli innostus ihmisil, ei nyt enä sais ihmisii sil taval liikkeel vaikk on autot ja vehkeet mill kulkee.” Finnin Ainokaan ei aina olisi viitsinyt huonoilla keleillä lähteä harjoituksiin, niin Kaukolan Severi tokaisi ”Mikä sun on tulla kilometterin matka ku määki sotken tänne kahreksa”.

Kommelluksiakin sattui

Myös pienimuotoisia kiertueita tehtiin lähipitäjiin. Kommelluksiakin sattui kiertueilla: ”Kerra mä muistan ku pakkas ja kylmä menttii Askaissii, ja ku me tultii talol nii siäl ol melkke yht kylmä ku ulko. Mälsälän Pekka tek heti siin laval muurisse valkkia, mut vahtimestar tul heti siihe ja sanos et – Älkkän pojat helvetis siihe valkkiaa tehkö ku siin ei piippuuka ol, se o vaa näyttämökalu.”

Elokvakulttuurilla Maamiesseurantalolla

Televisiota edeltävänä aikana ns. elokuvakiertueet järjestivät näyttäntöjä Merimaskussa. Elokuvia kävivät esittämässä mm. Suomi-Filmi, Kansallis-elokuva, Elokvakiertue Casino ja turkulainen Soihtu-Filmi. Maamiesseurantalolla elokvakulttuuri kukoisti varsinkin 40-luvun lopulla ja vielä 50-luvullakin.

Suurin osa elokuvista oli kotimaista tuotantoa, mutta mukaan mahtui myös ulkomaisia klassikoita.

Lavatanssit suosittuja

Varsinaisia tanssilavoja ei tiedetä olleen Merimaskussa, mutta ympäröivissä kunnissa sitäkin enemmän. Autokanta lisääntyi ja tanssimatkat lähipitäjiin tulivat mahdollisiksi. Vanhanaikainen iltamaperinne sai vahvan kilpailijan lavatansseista, varsinkin kesäaikaan.

Näyttelyssä oli paitsi vanhoja tanssiasuja, myös kuvia merimaskulaisista iltamista silloin ennen. Näyttelytaulun kuvassa näkyvä hanuristityttö on Maire Pohjanheimo 10-vuotiaana ensimmäisen haitarinsa kanssa keikalla Merimaskussa.

Tanssikansan ehdoton ykköspaikka kesälauantaisin 50-luvulla oli Mietoisten Paviljonki. Kesäsunnuntaisin kokoonnuttiin Nousiaisten Nummen paviljongille, kun taas keskiviikkoisin käytiin Askaisten Urheilupaviljongilla. Merimaskulaisnuoret kulkivat lähipaikkoihin polkupyörällä tai sitten legenraadisten taksimiesten ”Pohjalaisen poikien ja Hakalan Ollin” kyydissä, saattoi joillakin olla jo oma autokin.

Mietoisissa esiintyivät yleensä kotimaisia huippuorkestereita ja solisteja. Pienillä paikoilla soittivat paikalliset orkesterit tai sitten tyydyttiin levy-

tansseihin. Mietoisissa esiintyivät ainakin seuraavat kuuluisuudet: Eila Pienimäki, Annikki Tähti, Laila Kinnunen, Brita Koivunen, Vieno Kekkonen, Tuula-Anneli Rantanen, Ragni Malmsten, Olavi Virta, Tapio Rautavaara, Henry Theel ja Georg Malmsten.

Tanssimatkat olivat hauskoja. Matkat olivat usein hauskoja ja joskus koomisia. Markku Lehto

muistelee: ”Poliisin suorittamat ratsiat osuivat joskus ylikuormitettuihin takseihin. Etupenkillä ei silloisten määräysten mukaan saanut olla yhtä matkustajaa enemmän. Joskus meidänkin tanssimatkoilla oli viiden matkustajan autossa kymmenkunta henkilöä. Osa makasi toisten sylissä auton takapenkillä. Alla istuneiden jalat eivät kantaneet heti perille päästyä.” ☘

Lähteet; Maamiesseurantalon historia

Lossinäyttely uusiksi

teksti ja kuvat: Maarit Lineri

Merimasku-Seura on jo vuosia sitten koonnut aineistoa lossien historiasta. Vaatimaton näyttely aiheesta on ollut Lossituvan yläkerrassa avoinna aina kesän tapahtumien yhteydessä. Tänä vuonna Rantamakasiinin pitäjä **Maikki Lamberg** tarjosi mahdollisuutta pystyttää näyttely makasiinin yläkertaan. Siitä lähti ajatus uudistaa näyttely tasokkaammaksi.

Samaa aineistoa käytettiin edelleen, mutta sitä täydennettiin uusilla teksteillä ja kuvilla. Teksti- ja kuva-aineisto tehtiin korkeatasoisille

tauluille, jotta enää ei kukaan pääse sanomaan, että ”Merimasku-Seura säilyttää lossinäyttelyn aineistoa”. Tämä oli jo oikea näyttely.

Nyt saimme esille myös muutamia esineitä kuten lossikapulan näköismallin ja joitakin lossiaikaan liittyviä liikennemerkkejä ja huomiotauluja. Kollolan näyttelyn kireän aikataulun vuoksi ei varsinaisia avajaisia ehditty pitää, mutta ensimmäisenä päivänä Suvisoutujen yhteydessä näyttelyä näki lukuisa joukko vieraita. Heidän joukossaan myös kansanedustaja **Ilkka Kanerva**. Kesän aikana näyttelyn vieraskirjaan kerätyi 445 nimeä.

Talven ajaksi näyttely siirretään lämpimämpään ja kivaan tilaan Lossitupaan. Ensi kesäksi näyttelyyn voi tutustua jälleen Rantamakasiinin yläkerrassa. Otamme edelleen mielellään vastaan losseihin liittyvää esineistöä ja tarinoita. ☘

Vuoden 2011 Lossivahti

teksti: Maarit Lineri
kuva: Erkki Rantala

Kaikki, jotka tuntevat Pirkko-Liisa Heinosen ovat varmaan yhtä mieltä Merimasku-Seuran hallituksen kanssa tämän vuoden valinnasta. Pirkko-Liisa on yksi näkyvimpiä hahmoja Merimaskun yhteisötoiminnassa. Ei varmaan ole tapahtumaa, jossa ei näkyisi Pirkko-Liisan kädenjälki. Konkreettisestikin, sillä Pirkon käsistä syntyy monenlaista.

Pirkko-Liisa on syntynyt Vaasassa, tarkemmin Vanhassa Vaasassa. Turkuun hän muutti vanhempiensa kanssa jo pikkutyttönä. Pirkko-Liisa muistelee lapsuuden iloisia aikoja Piispankadulla, kun talvella laskettiin Ryssänmäellä vesitornin juurelta kelkoilla mäkeä. Uskoisin, että jo silloin Pirkko-Liisa erottui joukosta iloisen luonteensa ansiosta.

Kysyttäessä, että mikä Pirkko-Liisa oli ammatiltaan ennen Merimaskuun tuloa, hän alkaa miettiä, mitä kaikkea on elämässään tehnyt. Jo lapsena hän halusi tehdä ruokaa ja ravintola-alan työntekijä hänestä ensin tulikin. Elämä kuitenkin heitteli moneen suuntaan ja niinpä hän on ehtinyt olla ompelija, apuemäntä, kauppa-apulainen, sairaala-apulainen, kotivastaja, siivoja, palakaupan omistaja. Ei elämä Pirkko-Liisaa kuitenkaan ihan suunnittelematta heitellyt, sillä niin kuin Pirkko-Liisa sanoo, hän on kaikki muutokset elämässään harkinnut tarkkaan.

Sitä hän ei kuitenkaan osannut tarkkaan suunnitella, että hänen elämäänsä tupsahti yllättäen merimaskulainen kalastaja – **Jorma Heinonen** 35 vuotta sitten. Niin kaupunkilaistyttyä ja saareissa ikänsä asunut kalastaja päätyivät yhteen. Kaupunkiin kuitenkin jäätiin ensin asumaan, mutta he alkoivat rakentaa Jorman kotisaareen ”kakkos-asuntoa”. Pirkko-Liisa oli sopinut työnantajansa, ompelukonepalvelun omistajan kanssa, että

hän ei työskennellyt kesäisin, vaan vietti ne aina saarensa. Jormalle hän sanoi, ettei koskaan muuttaisi saareen pysyvästi. Sitten yhtenä keväänä hän yllätti Jorman ja ilmoitti, ettei halua enää palata syksyllä kaupunkiin. Kaidan saari oli vienyt hänen sydämensä.

Jos oli Jorma epäillyt, miten kaupunkilaisvaimo aikoo sopeutua saareen, niin ei hän silloin vielä tuntenut Pirkko-Liisaa. Pirkosta tuli sellainen kalastajan vaimo, että ulkopuolinen kyllä luulee hänen syntyneen silakka suussaan. Pirkon ansiosta Kaidan kärjessä alettiin myydä savusilakkaa suoraan laiturista, ruvettiin käymään Turussa silakkamarkkinoilla, Keskiaikamark-

kinoilla ja Joulumarkkinoilla. Pirkko aloitti Merimaskun kirkolla kesätorin ja veti mukaansa muitakin. Ruuanlaiton ammattilaisena hän vähitellen ajautui koko Merimaskun pitoemännäksi, jonka saaristolaisleipä tunnetaan kauempanakin. Jorma oli saanut tomeran emännän.

Pirkko-Liisalla on aina ollut kova tarve tehdä käsillään jotain. Niin kuin hän itse sanookin, että aina kun hän saa jotain uutta käteensä, hän miettii, mitä siitä voisi tehdä. Tekemisen meininki ei Pirkolta ole hiipunut. Edelleen hän pursuu uusia ideoita. Ihmetellä vain voi, mistä sitä tarmoa ja intoa riittää. Pirkko-Liisa on meille muille hyvä esimerkki siitä, miten luja tahto, määrätietoinen toiminta ja valoisa mieli vievät elämässä eteenpäin. ☘

Särkänsalmen kotisatamalaiturin alkuvaiheet

Kun tulín töihin Merimaskun kuntaan v. 1980 keväällä, kunnassa oli n. 700 asukasta. Monilla asukkailla oli oma ranta ja venepaikka, mutta juuri muuttaneilla uudisasukkailla ei. Heitä oli kymmenittäin Hellemaan alueella ja Heikinmäkeäkin alettiin asuttaa kunnan ensimmäi-

sellä rakennuskaavalla. Ryhdyimme katselemaan rantoja sillä silmällä, että mihin saataisiin kunnallinen kotisatama.

Ensin kaavailtiin Särkän saaren puoleista rantaa, jossa olisi ollut valmis tieyhteys melko lähellä ja meidän mielestämme myös paljon vajakäyttöisiä autojen

pysäköintipaikkoja. Tiemestarina toimi silloin **Usko Rahikkala**, joka ystävällisesti, mutta päättäväisesti totesi, että ette kai te aikoneet niitä autoja valtion levähdysalueelle sijoittaa. Emme uskaltaneet edes kertoa sitä totuutta, jonka hän oli oikein päätellyt ja luovuimme paikasta. Rahikkala – itsekin innokkaana

veneilijänä - kuitenkin rohkaisi jatkamaan hanketta ja totesi tienpenkereen lähistön luontaiseksi marinapaikaksi.

Kun Särkän sillalta ja penkereeltä on aina puuttunut kevyen liikenteen väylä, piirrätimme jollakin ulkopuolisella teknisellä asiantuntijalla sellaisenkin vaihtoehdon, jossa laituri ja kevytväylä olisivat olleet

toteutumisesta puhuimme, vaikka mitään kunnanvaltuuston päätöksiä ei ollut. Olihan kunnan tontteja paljon mukavampi ja helpompi myydä, kun samalla saattoi luvata mm. uuden kotisataman rakentuvan lähiaikoina.

Kun luvat ja kustannusarviot saatiin kuntoon, olivat menot kohonneet monikertaisiksi siitä, mitä
a l u n -

suhde poiju- ja toisaalta taas aisa-kiinnityspaikoille.

Laiturista tuli lopulta hieno ja rahoitusmalli kiinnosti muutamia muitakin kuntia. Pysäköintialueelle laadittiin vihersuunnitelma vähän myöhemmin, mutta sitä ei liian kalliina päätetty koskaan toteuttaa. Sellainen toteutettiin vasta viime vuosikymmenellä, jolloin pysäköintialue myös

yksi ja sama rakenne. Meille kerrottiin silloisen TVH:n toimesta, että kun lisärakenne olisi liitettävä kiinni nykyiseen penkereeseen, talvikunnossapito ei onnistuisi. Niin hylättiin sekin suunnitelma, vaikka se meistä maallikoista olisi näyttänyt hyvinkin järkevältä.

Lopulta siirryttiin katselemaan nykyistä paikkaa. Ongelmallisinta oli tien johtaminen rantaan kohtuullisin kustannuksin ja sillä tavalla, että se tienpitäjien puolelta hyväksyttäisiin. Rymättylantieltä liittymää ei saatu, mutta Merimaskuntieltä yhteys onnistui Meripirtintien kautta. Rantakaan ei ollut kunnan omistamaa, mutta se saatiin ostettua **Topi Mäkisel-**tä. Samalle alueelle kaavoitettiin myös nykyiset rivitalot. Ratkaisu tiedettiin kalliimmaksi kuin edelliset, mutta perääntyminen kukaan ei enää tuntunut mahdolliselta. Niin moni odotti venepaikkoja ja varomattomasti mekin hankkeen

perin laskettiin. Merimasku oli 1980-luvun alkupuolella Suomen 6. velkaisin kunta, eikä venesataman rakentamiseen voinut esittää ainakin yhden silloisen veroäyrin tuottoa vastaavaa menoa. Oli pakko keksiä jokin köyhyysnoinaatio. Päätettiin perii pääomaosuus venepaikan varaajilta ja taata heille siten pienin vuosikuluin pitkäaikainen (10 v.)venepaikka. Ratkaisu herätti myös ymmärrettävää kritiikkiä, kun Naantalissa sai venepaikan verovaroin tuettuna vuosivuokralla.

Merimaskun päättäjät kuitenkin harkitsivat, että laituri rakennetaan, jos käyttäjät sen maksavat ja niin tapahtui. Betoniponttoonilaiturit olivat silloin uutta tekniikka ja meillä oli terveitä epäilyksiä niiden suhteen. Selvitimme asioita ja uskalsimme valita viimein ne. Useat veneilijät olivat mukana kommentoimassa suunnittelua ja siten omalta osaltaan auttamassa hanketta. Emme esimerkiksi olisi osanneet arvioida, mikä on oikea

asfaltoitiin ja valaistiin.

Jonkinlaisena harkintavirheenä voi näin jälkikäteen pitää sitä, että kunta ei varannut laiturista omalla kustannuksellaan tai avustaen Auvan ja Kaidan saaren vakituisille asukkaille omia paikkoja. Heille laituri paikka ei liity vapaa-aikaan vaan pääsääntöisesti työhön ja asiointiin. Saaristolakikin oli jo säädetty ja sieltä olisi voinut johtaa tällaisen moraalisenkin velvoitteen. Nykyinen lastauslaituri palvelee kuitenkin saaristolaisia.

Särkän laituria on myöhemmin laajennettu ja siten sen paikka on osoittautunut käytännössä hyväksi. Lähimmät asukkaat voivat kävellä tai pyöräillä veneelleen. Veneiden nosto- ja laskuluiska on osoittautunut suosituksi. Sitä käyttävät laajasti muutkin kuin venepaikkojen haltijat.

Toivotan kaikille sataman käyttäjille antoisaa veneilykesää ensi vuonna ☸

teksti: Jaakko Olenius
kuva: Paula Olenius

Rauskast fanikkaa rintamalle

teksti ja kuvat: Maarit Lineri

Sodan syttyessä monet leipomot valjastettiin valmistamaan sotilasleipää. Jopa sentin paksuinen, ”pomminkestävä” näkkileipä ristittiin kansan parissa vaneriksi eli vanikaksi. Joukkojen tarve oli lokakuussa 1939 180 tonnia näkkileipää vuorokaudessa. Tarve kasvoi miesten määrän lisääntyessä, eivätkä leipomot pystyneet aina täyttämään suuria tilauksia. Talvisodan aikana kotirintama tuli avuksi rintamamuonitukseen.

Kotirintama tulee avuksi

Kansanhuollon pakko-ottamasta viljasta luovutettiin osa armeijan muonitusta varten. Monilla paikkakunnilla Lottajärjestöt hoitivat näkkileipien leivonnan ja toimittamisen edelleen rintamalle. Kullakin lottapiirillä oli oma leipämääräkiintiönsä. Maatalojen emännät olivat usein lottia ja he antoivat leivintupansa ja uuninsa käyttöön ja olivat itse mukana johtamassa työtä. Puolustusvoimat hoiti ruisjauhojen toimittamisen.

Leivän tuli olla kovaksi kuivattua näkkileipää. Lisäksi leivän koko ja muoto oli määrätty; sen tuli olla neliskulmaista ja kooltaan sopia tarkoin armeijan lähettämiin pahlavilaatikoihin.

Sodan aikana kaikki 16-65-vuotiaat työhön kykenevät kansalaiset olivat velvollisia osallistumaan johonkin hyödylliseen työhön. **Orvokki Vaapukka** muistelee kuinka hänkin oli kuusitoistavuotiaana mukana leipomassa rintamalle toimitettavia näkkileipiä. Orvokki oli tullut toukokuussa 1940 evakkona vanhempiensa mukana Tammisaareen. Tammisaari oli yksi niistä Me-

Orvokki Vaapukka muisteli ensimmäisiä kuukausiaan Merimaskussa evakkona.

rimaskun taloista, joissa leivottiin rintamalle leipää.

Murteiden aiheuttamaa sekaannusta

- Määki olin sit sekottamas sitä taikinaa. Muistan kun se taikinajuuri kävi siel tuvas ja Tammisaaren emäntä tul sit. Meit oli siin muitaki siirtolaisii, kun tehti se taikina valmiiks. Emäntä tuli kattomaa sitä taikinaa ja maisto sitä, et onk se tarpeeksi hapantunu. Hän veti sitä sormellans ja sano, et kylläpä on tuimaa. Ei karjalaiset sitä

Taikinajuuri on edelleen tallella tiinun seinämissä. Tiinu on valmistunut vuonna 1883 ja Kauko Tammelin arvelee, että taikinajuuri on ainakin yhtä vanha.

ymmärtäny, mitä se sana tarkotti. Tai ymmärretti, mut toisinpäi. Mää sanosi, et ei suinkaa ku mää juur suolaa sinne pisti. Emäntä sanos, et ei se sitä ol vaa et se on tarpeeks hapanta. Meille karjalaisille taas mauton oli tuimaa.

Mukana Tammisaaressa oli kans **Pohjalaisten Hilikka, Finnilän Aili** ja talon emäntä. Ja lotat yleensä sen toimittiva. Sillon oli semmone **Heinosen Hilikka** kans, hän oli siin touhus mukana. Siirtolaismujia oli muitakin apuna. Oli semmone **Räsäsen Eliseki**. Mää olin mukana sotkemassa taikinaa. Leipäautoja toin vintistä alas ja lämmitin uunia. Emännät hoiti leipomisen. Iso taikina alustettiin käsin.

Orvokki Vaapukka kertoo, että edellisenä iltana oli tuotu iso taikinatiinu tupaan. Tiinuun kaadettiin lämmintä vettä ja jonkin verran jauhoja ja sekoitettiin löysä puuro. Tämä jätettiin yöksi tupaan käymään. Aamulla sitten tuotiin tupaan säkki jauhoja, ja sitten alustettiin taikina. Tammisaaren taikinatiinuun käytettiin kolme ämpäristä vettä ja 45 litran jauhosaikki kerralla.

- Aamulla alustamine aloitettiin siinä 7-8 aikaan ja leipomaan päästiin kymmenen aikaan. Sitä kesti koko päivän iltaan saakka niin kauan kun uuni oli lämmin. Kyllä siinä sattui, että joku uunillinen leipiä paloi. - Ensimmäiset leivät, ku ensi alkuun uuni oli kuuma, eikä sitä heti ymmärretty.

Kansanhuolto

Kansanhuoltoministeriö perustettiin 20. syyskuuta 1939 ”käsittämään asioita, jotka koskevat väestön toimeentulon ja maan talouselämän sekä taloudellisen puolustusvalmiuden turvaamista”. Kansanhuollosta vastasi 13 kansanhuoltopiiriä ja jokaisessa kunnassa ollut kansanhuoltolautakunta.

Kansanhuoltoministeriö lakkautettiin vuoden 1949 lopussa. Monissa kunnissa kansanhuoltolautakunnat toimivat vielä jonkin aikaa 1950-luvullakin.

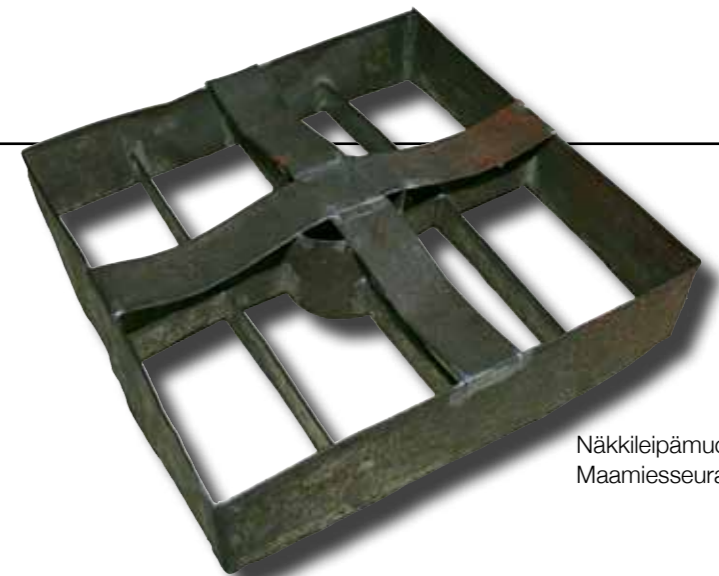
Pula johti ostorajoituksiin.

Kansanhuolto jakoi jokaiselle iän ja työtehtävän mukaan ostokortteja eri tuotteiden ostoa varten. Ensimmäiseksi kortille joutui bensiini syyskuussa 1939, sokeri ja kahvi lokakuussa 1939. Toukokuussa 1940 kortille joutuivat leipävilja ja maito sekä rasvatuotteet syyskuussa, vuoden lopussa ruoka-herneet, saippua, vaatteet ja jalkineet. Seuraavana vuonna kortille pantiin liha ja perunat. Viimeiset kahvi- ja sokerikortit poistuivat vasta keväällä 1954.

- Leivät siirrettiin kamariin leipälaudoilla jäähtymään ja sitten nostettiin vartaisiin katto-orsille kuivumaan. Leivät oli vähän ohuempia kuin yleensä reikäleivät, mutta paksempia kun nykyiset näkkileivät. Ne kuivuivat viikon verran vartaisa.

Kansanhuolto toimitti pahlavilaatikot taloihin, joista leipiä toimitettiin rintamalle.

- Sitten niitä pakattiin useampana päivänä isoihin pahlavilaatikoihin. Mää olin sitten tuomassa niitä pahlavilaatikoihin kamarista tupaan ja kokosin niitä ja liimasin kokoon. Sitten ne laatikot vietiin Naantaliin. Isäntäki niitä vissiin vei sitten kun tuli tieto, että niitä sai viedä.

Näkkileipämuotti löytyi Maamiesseurantantalolta

Kauko Tammelin vanhassa tuvassa, missä naiset leipoivat. Ylhäällä katonrajassa orsien päällä ovat samat vartaat ja leipälaudat kuin sota-aikana.

Kyl maar sitä leivottiin muissakin talois. Ainaki Taattis leivottii.

Näkkileipä oli rintamalla tärkeä osa aterioita

Kauko Tammelin muistaa kuulleensa, että heillä leivottiin ainakin kerran kuukaudessa leipää rintamalle.

- Kyl se oli neljäkymmentkaks talvi sillon, ni kyl ne sillo tääl oliva vissii joka kuukaus leiponu Tamsaares, et sen mä kumminki tierä.

- Tääl oli... Eila oli yks ja sit niinku sanottii Riihilän Esteri, **Esteri Laaksonne**, Riitonpään niit vanhempii

tyttärii. Nykyisen isännän tati. Mul on semmone käsitys et Köylis olis leivottu kans, mut mä en ihan tarkkaan tiärä, nii ja eik mahrettu Kuusniemelläki leippo. Mä en ol iha varma, ku mää olin siäl toises pääs syömäs.

Kauko kertoo, että pahlavilaatikoita, joihin vanikka pakattiin, oli heillä vielä sodan jälkeenkin.

- Niit oli tullu vähä enämpi. En mää tiärä mistä ne oli tämä formuki sit mahtanu saara, se oli kans iha neljäskulmane.

Ruokahuolto toimi rintamalla

Ateriat eivät rintamalla olleet kovinkaan monipuolisia. Samat ruokalikat toistuivat kolmen päivän välein:

Joka aamu teetä ja voileipää.

1. päivä
lounas: puuroa, silliä, juustoa, leipää, maitoa
päivällinen: hernekeittoa, leipää, voita
2. päivä
lounas: puuroa, teemakkaraa, leipää, maitoa
päivällinen: liha-perunakeittoa, leipää, voita
3. päivä
lounas: puuroa, juustoa, voileipää, maitoa
päivällinen: pataljoonakeittoa, voileipää

- Leipä ja sit sanottu saikka niinku tee se oli semmone oikeastas yks pääruoka, välipala. Pahlavilaatikos ne leivät tuli. Mää muistan ku kenttäkeittiös siin viäres se oli ku poika pisti keitto ni se otti sen leivänpalan. Ja se ei ollu mitenkään määrätty, et sitä sai jos haluais ni hiukan enempi. Vanikka oli aika rauskast, että kyl sitä tavalline miäs puri.

- Sillon ko oltiin lepoasennos nii se (ruokatoimitus) toimis kaubia hyvi.▷

Tammisaaren vanhan tuvan uunissa paistettiin sodan aikana satoja näkkileipiä rintamalle.

Oikealla olevalla kolalla poistettiin kuumat hiilet uunista. Vasemmalla on "uuniluuta", jonka renkaisiin pujotettiin männynhavuja, joilla lakaistiin uunista loput tuhkat ennen leipomista. Leipäla-
piolla leivät pantiin uuniin ja sieltä pois.

Leivät pakattiin korkeisiin pahvilaatikoihin, jotka toimitettiin suoraan sotilaille rintamalle.

Nii se oli vähä niinko kelloajat, mut kyl sillon ku oltii linjoil ni kyl se sillon semmone oli, et ei sinne paljo muut tullu ku se yks ateria. Kummottos se sit vaa saatii tulemaa. Ne oli iha näit maitokannui, semmosis se kuljetettii. Ei ainaka meijä pataljoonas ollu mittä noit armeija erikoisastioi.

- Mei ol siit kauhia hyvä. Met saati kerra vallattuks venäläine juna ja siäl oli nii sanottuu ryssänlimppuu ja se on hyvä. Se oli vaa vähä paljo palanu, et sit me täyty leikata paljo pois, et me saatii niinko semmost ylimääräst. Se oli vaihteluu.

- Sitte ku tuli lomille ni meni vatta rikki. Siäl oli vaa eri bakteeri mahas. Siäl toimis vatsa kauhia hyvi. Ei kukka ikä valittanu, et maha olis kiussannu. Yks asia oli, et siihe ei tumpattu liikaa. Yks asia kans oli, et siäl liikuttii paljo.

Näkkileipäohje

1 dl hiivaa tai hiukan valmista leipäjuurta
36 ltr kylmää vettä
säkillinen ruisjauhoja (45 litraa)
2,5 dl suolaa
(2 dl kuminoita)

Hiiva liotetaan tilkkaseen haaleaa vettä; liuos sekoitetaan kylmään veteen, samoin suola ja osa jauhoista. Tämä seos tehdään iltaa ennen leipomista.

Valmis leipäjuuri tiinussa herätellään kaatamalla tiinuun hieman lämmintä vettä ja sekoitetaan siihen suola ja sen verran ruisjauhoja, että saadaan vellimäinen seos. Jätetään yöksi käymään. Seuraavana aamuna sotketaan taikinaan suola ja loput jauhot. Kun taikina on noussut, vanutetaan se leivinpöydällä ja leivotaan pieniksi limpuksi. Limput kaulitaan hyvin ohueksi. Taikinasta tulee noin 300 leipää. Otetaan näkkileipämuotilla leipiä, joiden alapuoli käännetään ylöspäin. Tämä puoli koristellaan leipäkammalla, pistellään ja taas leipä käännetään. Nyt koristellaan ja pistellään myös oikea puoli, mutta ristisuuntaan. Leivät asetetaan jauhotuille leipälaudoille kuumassa uunissa.

Kypsien leipien annetaan jäähtyä leipälaudalla ja nostetaan vartaisiin kuivumaan. Leivät saavat kuivua muutamia päiviä ja sitten ne pakataan.

Kotirintamalla leivottiin 100 tonnia näkkileipää päivässä koko armeijalle. Lottien suorittama leivänleivonta armeijalle talvisodan aikana oli jättäjäsuoritus. ☘

Lossituvasta merimaskulaisten

teksti: Maarit Lineri
kuvat: Erkki Rantala
ja YLE:n äänittäjä

Kylätala

Kuntaudistuksen jälkeen on moni asia muuttunut Merimaskussa. Myös kokoontumispaikat alueella ovat kokeneet muutoksen. Silloin vielä, kun vanha lossitupa oli nuorisotalona, oli muillakin mahdollisuus kokoontua lossituvalla pitämään kokouksiaan tai muuten vaan kerääntyä yhteen. Lossitupa oli kaupungin hallussa ja tilan käytöstä maksettiin varsin kohtuullinen korvaus. Sellainen, minkä jokaisen yhdistyksen varat sallivat. Sitten päätettiin siirtää nuorisotila koulun lähelle Kenuun. Siitä alkoi muiden taloa käyttäneiden häätä; missä sitten voimme kokoontua. Koulun tilat ovat huikkeen kalliit, tilat epäkodikkaat eikä niitä voi käyttää päivisin.

Siihen "saumaan" osui kirjoittajan silmiin Teema-kanavan mainos "Suojele minua" -ohjelmasta. Päätin kokeilla onnea ja lähetin kirjeen. Sen lisäksi lähetin muutaman kuvan. Ohessa otteita kirjeestä.

Uskoisin, että Merimaskun lossiranta on enää ainoa saaristoalueen lossirannoista, mikä on vielä siinä koskemattomassa kunnossa, mihin se jäi, kun lossi poistui käytöstä. Tiehallinto on kaikki muut ehtinyt myydä yksityisille asunnoiksi. Tämänkin talon ja ympäristön kohtalona tulee olemaan sen historian hävitys.

Paitsi, että rakennetun ympäristön suojeleminen on meille Merimasku-Seurassa tärkeä sen historian takia, myös itse rakennus on erittäin tärkeä monille Merimaskun alueen yhdistyksille. Olemme kaavailleet, että rakennus voisi talvisaikaan toimia kylätalona ja kesäisin, kun yhdistykset eivät kokoontu, sitä voisi hyödyntää mat-

Adressin vastaanottajat kunnanhallituksen puheenjohtaja Markku Tuuna ja jäsen Samuli Santalahti

kailun tarpeisiin.

Rakennus on käsittääkseni hyvässä kunnossa, eikä kaipaa minkäänlaista kunnostusta, vain ylläpitoa ja hyvää tahtoa kaupungin taholta. Toivon, että vakuuut tämän alueen esittelyn tarpeellisuudesta ja pääsemme tekemään Merimaskun kirkonkylän lossirannasta ohjelman.

Niin siinä sitten kävi, että muutaman sadan hakijan joukosta ohjelman tekijät arvioivat Merimaskun vanhan lossituvan ohjelman arvoiseksi. Hiukan kauhistutti, oliko kukaan muu samaa mieltä kanssamme, löytäisimmekö tuki-joita hankkeelle? Ensin oli koottava joukko entisiä lossien matkustajia ja lossareita. Monikin alkuun esitelti, ettei muista, tiedä, osaa sanoa mitään, mutta saimme kuitenkin muutaman kiinnostuneen tulemaan mukaan. Kuvaukset alkoivat toukokuun 10. päivänä ja jatkuivat

"Suojele minua" -ohjelman toimittaja Niina Mäkelä suunnittelee kuvaajan kanssa kamerakulmia.

vat vielä seuraavana. Kaikki sujui onnistuneesti ja pääsimme vielä Turun radioonkin kertomaan hankkeestamme. Eli saimme julkisuutta oikein roppakaupalla.

Emme jääneet vain ohjelman varaan, vaan päätimme adressilla kerätä nimiä hankkeen tueksi. Samalla saimme tietoon, miten hankettamme yleisesti tuetaan. Adresseja oli esillä Osuuspankilla, Ruusumon kaupalla, kirjastossa, ja rannan ravintoloissa. Tuki yllätti meidät täysin. Kaiken kaikkiaan nimiä kertyi 880, joten tiesimme olevamme oikealla asialla. Adressi luovutettiin Naantalien päättäjille Viikinkimarkkinoiden yhteydessä 27.8.2011. Adressin vastaanottivat KH:n puheenjohtaja **Markku Tuuna**, KH:n jäsen **Samuli Santalahti** sekä KV:n jäsen **Anne Linja**. Kaikki vastaanottajat olivat vaikuttuneita nimien määrästä ja suhtautuivat asiaan myönteisesti. Kaiken lisäksi YLE:n "Suojele minua" porukka ikuisti senkin tilaisuuden.

Tällä hetkellä tätä kirjoitettaessa asia muhii kaupungin elimissä. Viimeisin päätös on Kaupungin hallituksen kokouksesta 19.9.2011: "Kun asemakaava on asetettu nähtäville, aloitetaan neuvottelut tontin ja sillä olevan rakennuksen (lossitupa) vuokraamisesta Merimasku-Seuralle tai merimaskulaisille yhdistyksille yhteisesti. Vuokrasopimuksen laatimisen periaatteena on, että vuokralainen vastaa ylläpidosta."

Onneksi asia yksimielisesti päätettiin palauttaa uudelleen valmisteltavaksi. Ylläpitokulut varmaan ylittäisivät kaikkien yhdistysten voimavarat. Koko toiminta keskittyisi vuokratulojen hankkimiseen kaupungille. Toivokaamme, että ymmärrys voittaa. ☘

Lukkari Erik Johan Maskulin on ehkä tunnetuimpia nimiä merimaskulaislukkarien joukossa. Suvun muistomerkki, hautakappeli lienee eräs tekijä, joka muistuttaa edelleen myös hänen elämästään Merimaskun kappelissa 1800-luvun alkupuolelta. Samalla se on muistutus miten tänne hautakappeliin päättyi myös Erik Johanin kohtalokas venematka Maskusta.

Tuleva lukkari syntyi Killaisten Santalan torpassa 16 päivä huhtikuuta 1781. Hänen vanhempansa olivat suutari Matti Maskulin ja Anna Wessman. Sukunimi Maskulin lienee viitannut kotikappelin tai entisen emäpitäjän nimeen. Suvussa vaikutti useita käsityöläisiä, kuten "snikkari", joka lienee rakentanut hautausmaalla edelleen olevan Maskulin-suvun hautakappelin. Tulevan lukkarin Erik Johanin tiedetään tehneen aluksi suutarintöitä isänsä verstaassa, mutta pääsi ilmeisen musikaalisena vapaaksi tullesseen seurakunnan virkaan vuonna 1809. Varsinaisen lukkarin toimen ohessa hän toimi lisäksi mm. rokonistuttajana pitäjän yökunnissa (kirkollinen

veronkantoyksikkö toim. huom.). Tämä virka toi pienipalkkaiselle lukkarille lisäansiota. Tätä tointa hänen kerrotaan hoitaneen myös naapuripitäjissä kuten Rymättylässä sekä Willnäsin kappelin alueella.

Tultuaan lukkariksi hän solmi avioliiton paikallisen Maria Matintyttären kanssa. Perheeseen syntyi kolme poikaa, joista kaksoispojat Gustaf ja Erik elivät vain muutaman päivän ikäisiksi. Sen sijaan vuonna 1812 syntynyt Herman eli aikuiseksi. Pitkö Maskulin mahdollisesti ns. "lukkari-koulua" paikkakunnalla ei ole varmuutta. Poikkeuksellisesti hän asui vaimonsa ja poikansa kanssa koko toimikautensa Santalassa eikä perinteisessä lukkarintuvassa, lähempänä kirkkoa. Virassaan hän ehti olla noin 25 vuotta, kunnes kohtalo puuttui peliin.

Santalassa rakennettiin uutta tai korjattiin vanhaa, sillä rakennustyö oli Maskulinilla menossa syyskesällä ja syksyllä 1833. Tähän viittaa tulevat tapahtumat. Ainakin tarvittavat tiilet puuttuivat rakennustyömaalta. Näin on tulkittava kohtalokkaaksi käynyt venematka,

joka suuntautui Maskuun. Vähäiset ja ainoat onnettomuudesta mainitsevat kirkonkirjatiedot kertovat Maskulinin olleen ensimmäisenä päivänä lokakuuta juuri hake-massa tarvittavaa tiiliä veneellä Maskusta. Vene joka oli lastattu täyteen tiiliä, oli jo palaamassa, kun vaikkeudet alkoivat. Rannikon suojasta tullut vene joutui äkillisesti kovaan aallokkoon eikä kestänyt voimakasta merenkäyntiä. Syysmyrsky runnoi raskaasti lastattua venettä ja se painui syvyyksiin. Sen tarkka uppoamispaikka ei selviä, mutta todennäköisesti hän oli tulossa Taipaleenlahdelta Maanpääniemen ja Väskin saaren läheiselle vesialueelle. Erik Maskulin painui veneen mukana ja hukkuu. Hän oli kuollessaan vasta 52-vuotias. Hukkunut löydettiin ja haudattiin suvun kappeliin.

Merimaskun kappelin lukkari Johan Erik Maskulin on tunnetuin suvun jäsen, joka on saanut viimeisen leposijansa hautakappelista. Samassa kappelissa lepäivät hänen lisäksi noin kaksikymmentä Maskulin ja Wessman suvun jäsentä. ☘

1. rei'ittäjä
2. vesuri (merimaskulaisittain "kärkö")
3. käpy (verkonkudonnan väline)
4. reikäommellävistäjä
5. sahanterän harittaja
6. lasinleikkuri

Kollolan kesäisen esinekilpailun oikeat vastaukset:

7. sokeritoppasakset
8. harvennuskuokka
9. sarvihöylä
10. halkaisukiila
11. vispilä
12. seinälamppu

Kiitokset osallistujille.

Uutisia Merimaskusta

Tulipalo Koverissa Aura 16.5.1893

"Parooni G. von Haartmanin omistama asuinrakennusrivi Koverin yksinäisellä rustitilla Merimaskun kappelissa vahingonwalkean kautta tyyten palanut." Valitettavasti irtain omaisuus oli suurimmaksi osaksi vakuuttamatta, mutta rakennus oli vakuutettu Rymättylän ja Merimaskun yhteisessä paloapuyhtiössä.

Kreikkalaisista on ennenkin ollut harmia.

Sanomalehti Uusi Aura 23.7.1910

Uutisessa poliisi, merimaskulainen konstaapeli G. Wideroos oli pidättänyt "kreikkalaisen kerjurin", joka kuitenkin pääsi rymättyläiseltä vanginkuljettajalta kar-kuun jalkarauta toises-sa jalassa. Näkijöitä pyydetään tuntomerkkien perusteella tunnistamaan veijarin ja ilmoittamaan hänestä Rymättylän nimismiespiiriin.

Kollolan saunan uusi aika

teksti: Maarit Lineri
kuvat: Maarit Lineri ja
Ritva Pajukoski

Saunan seinälaudat irvistelivät niin, että vesi ja lumi satoivat sisään, ikkunat roikkuivat uhkaavasti.

Sen piti olla aivan tavallinen talkoopäivä. Oli tarkoitus saattaa Kollola talviteiloille ja siistiä pihapiiriä odottamaan seuraavaa toimintakesää. Marjapensaiden alustoja siivottiin, kukkapenkkinen viimeisiä rikkaruohoja kitkettiin, kärrättiin multaa kasvien juurille ja nurmikko leikattiin viimeisiä kertoja ennen talven tuloa. Sisätiloissakin varmistettiin kaiken olevan kunnossa Kollolan vaipussa talviuneen.

Sitten tuli mieleen, että kun kerran oli käytössä ahkeraa talkooväkeä, olisi hyvä hetki tyhjentää Kollolan saunan eteistila ja pesuhuone. Vuosia sitten, kun katto oli vielä korjaamatta ja vesi pääsi turmelemaan rakenteita, oli sisäkatto romahtanut. Rojut olivat jääneet sille sijoilleen, eikä saunaan voinut päästä ketään tutustumaan vahinkojen pelossa. Nyt tuntui olevan sen verran riuskaa ja innokasta väkeä siihen hommaan – mutta mihin se sitten johtikaan.

Rojut ja ryönä oli siivottu ennen kuin ehti kissaa sanoa ja yhtäkkiä tajusin, että miehet olivat kaataneet saunasta puolet seinää. Pari kertaa siinä

Kattoa kannattavat rakenteet olivat täysin lahonneet. Ja muuri oli notkahtanut seinähirsien varaan. Kauko Pajukoski tutkii katon kestävyyttä samalla, kun Eira Lehtoniitty keräilee poisvietävää rojua.

tuli vedettyä henkeä ja kiiruhdin katsomaan, mistä oikein oli kysymys.

Sisätiloja siivotessaan **Kauko Pajukoski** ja **Arto Salonen** olivat havainneet, että saunan pesutilojen seinä oli niin laho, että ulkovuorauksen laudat roikkuivat paikoillaan lähinnä hyvästä tahdosta. Seinän tukirakenteet eivät kannatelleet enää lainkaan kattoa ja pelko-

Arto Salonen tyhjentämässä saunan pesutilojen romahtaneen sisäkaton jäänteitä

na oli, että seuraavan talven lumikuorma romauttaa koko katon. Oltiin siis pakon edessä, jotain oli tehtävä. Miehet olivat siinä samassa tehneet nopeat suunnitelmat; kaatumassa oleva muuri tulee tukea, seinän ja katon tukirakenteet täytyy tehdä kokonaan uusiksi. Se tiesi myös sitä, että ulkovuoraus menisi kokonaan uusiksi.

Oli pikaisen palaverin paikka. Mitä voimme ja uskaltaisimme vanhalle rakennukselle tehdä. Uskoin kuitenkin rakennusalan vankkoja asiantuntijoita ja jätin arvion heidän käsiinsä. Siitä keskustelimme, kuinka vähän tuollaiseen vanhaan rakennukseen saa ja voi tehdä. Tähdensin, että kaikki, mikä vaan voidaan säästää täytyy jättää korjaamatta. Molemmat miehet kuitenkin totesivat, että jos rakennus ylipäätään halutaan säilyttää, tulee korjaukset tehdä pikaisesti.

Jo seuraavana päivänä Kauko Pajukoski aloitti Kollolan saunan pelastustyöt. Tukirakenteiden uusimisen jälkeen ulkoseinä sai uudet tervapahvit vanhojen tilalle, laudoitus noudatti mahdollisimman tarkoin vanhaa mallia ja ikkunoitakin suoritettiin vain sen verran, mitä vanhat pokat antoivat myöden. Sisätiloissa vain ulkoseinä jouduttiin uusimaan, muut sisäseinien rakenteet olivat säilyneet veden turmelukselta. Vain vanhat mustuneet ja pahoin pehkaantuneet pinkopahvit poistettiin ja välikatto sai uuden laudoituksen.

Nyt sauna odottaa ensi kevättä, jolloin se maalataan punamullalla, pesuhuone saa uudet pinkopahvit ja sisätilat siistitään eteistilaa myöden. Sitten voimme päästää yleisön tutustumaan torpan pieneen vaatimattomaan saunaan. ☘

Ulkovuoraus oli vuosien saatossa pahoin lahonnut. Sen pelastaminen oli mahdoton tehtävä.

Saunan tyhjentämisessä tarvittiin paljon käsiä. Kuvassa vasemmalta Eira, Anneli Junninen, Aapo Lineri ja Pertti Lehtoniitty.

Rojut on siivottu ja laudoitus uusittu, seinät odottavat uutta pinkopahvia.

Sauna hohtaa vielä valkeutta, mutta kunhan se saa punamultaa pintaansa se näyttää kuin silloin ennen, kun vielä piipusta nousi savu

Kuva: Eledra - sähkömuseon kokoelmat

Sähkön vanha nimi elektrisiteetti tulee kreikan sanasta elektron, mikä tarkoittaa meripihkaa. Elias Lönnrot ehdotti suomen kieleen sanaa "lieke", mutta se ei vakiintunut, vaan Samuel Roosin 1845 keksimä sana "sähkö" otettiin käyttöön.

SÄHKÖÄ

lähes 130 vuotta Suomessa

Sodan aikana sähköä puuhattiin Merimaskuun, mutta koska työntekijät olivat rintamalla ei asia edennyt laajemmalti. Vain kirkonkylässä ja pappilassa oli sähköt jo sodan aikana. Rivakammin töihin päästiin vasta, kun miehet palasivat kotiin. 1945 Kollolan muuntamosta vedettiin sähköt Uuteenkartanoon ja Vesiörvon tietä Länstaloon. Samalla joku ehdotti, että kyllä opettajallekin täytyy saada valoa kouluun. Niin sai myös Iskolan koulu sähkövalon Uuden vuoden päivänä 1945.

Eläkkeellä oleva **Reino Laine**, entinen Lounais-Suomen Sähkö Oy:n piiriesimies, muistelee miten sähköistäminen eteni 60-80-luvuilla Otavan saarella. Hän oli muuttanut 60-luvun alussa perheineen Rymättylään, jossa oltiin aloittamassa Lounais-Suomen Sähkön toimesta uusien sähkölinjojen suunnittelua. Reino toimi tällöin työnjohtotehtävissä ja hänellä oli kentätöissä kahdeksan miestä alaisuudessaan. Kiireaikoina joutui kyllä itsekin kiipeämään tolppakengillä tolppiin.

Konevoimaa ei tunnettu

Linjausten suunnittelu alkoi neuvotteluilla maanomistajien kanssa sekä sopimisilla puiden kaadoista. Yleensä metsänomistajat halusivat minimoida puiden kaadon, vaikka etukäteen jo tiedettiin, mitä syysmyrskyt toisivat tullessaan. Muuntopiirit olivat itsenäisiä ja jokaiseen

piiriin rakennettiin muuntoasema eli muuntaja. Muuntajat olivat osa sähköverkostoa. Niiden kautta muunnettiin vaihtovirtajännitteistä sähköä eri tarkoituksiin sopivaksi. Muuntajat rakennettiin aluksi puusta, mutta koska ne ukonilmoilla keräsivät herkästi salamoita puoleensa ja paloivat, niitä alettiin rakentaa pääsääntöisesti tiilestä.

Sähköpylväiden pystyttämisessä tarvittiin tolpan lisäksi erilaisia työkaluja; kaivuulapioita, hankoja, poria, mittoja sekä tolppakanki. Lisäksi tarvittiin mitta eli syltöpuu, jolla sitten mitattiin pylväiden välimatkat. Tavallisesti sähköpylvään korkeus oli 11 metriä, josta noin seitsemäsosa oli maan sisällä. Maahan kaivettuun kuoppaan tolppa nostettiin pystyyn kolmen miehen voimin hankoa apu-

Sähköasentajien käyttämiä työkaluja.

teksti: Terttu Kraemer
kuva: Maarit Lineri

Tiilinen muuntaja Kollolan takana

na käyttäen. Sen jälkeen se tuettiin juntaamalla pylväskuoppaan ja kivet painettiin eli topattiin tolppakengellä tiukasti pylvään juureen. Se oli kovaa käsivoimin tehtävää työtä. Joskus saattoi käydä niin, että sähkömies

upposi saveen saappaitaan myöten ja muun porukan piti vetää hänet ylös; tosin saappaat jäivät.

Sotien jälkeen pylväsorret yleistyivät ja näinollen pylväiden välimatkaa voitiin pidentää. Siten myös sähkö-

turvallisuus parani. Sähkölankojen vetäminen alkoi sillä, että miehille annettiin urakan alkaessa määrätty määrä tolppia, joiden eristimiin heidän tuli sitten sitoa langat. Eristimet saattoivat alkuaikoina olla kyläseppän tekemiä, myöhemmin sitten posliinia tai lasia. Jopa 10 kiloa painavilla tolppakengillä kiivettiin tolppaan sitomaan langat eristimiin tervanarulla.

Sähkön käyttö yleistyy

Koska sähköä ensin alkuun käytettiin vain valaistukseen, ei erillisiä kuluista mittaavia mittareita tarvittu; sähköstä laskutettiin lamppujen määrän ja wattien mukaan. Niinpä talossa saattoi olla vain yhdessä huo-

valmiiksi odottelemaan sähköverkkoon liittämistä. **Anneli Junninen** kertoi, miten lapset kävivät räpsytämässä sähkökatkaisijaa jatkuvasti, kun odoteltiin sen sähkölampun syttymistä. Vihdoin odotus palkittiin ja Sannaisiinkin valot syttyivät 1945-1946 lukujen vaihteessa. Ihmeellistä oli, että yksi pieni lamppu katossa saattoi valaista koko huoneen.

Vaikka sähkön käyttö oli vielä minimissään, niin silti oli sähkön säästökampanjoita; koteihin jaettiin kylttejä "Muista säästää sähköä!", joka sitten kiinnitettiin huoneen ainoan katkaisimen yläpuolelle. Viimeisimpinä sähköt saatiin asuttuihin saariin, 60-luvun keskivaiheilla. Joihinkin jopa vasta 1970-luvun

Salli ja Reino Laine

neessa yksi ainoa lamppu keskellä huonetta ja sekin 25 wattia. Ensimmäisiä kotitalouden sähkölaitteita olivat silitysraudat. Kuvaavaa on, miten nopeasti sähköistyminen valtasi suomalaisetkin keittiöt. Vuonna 1910 veden kuumennuskeittimiä ja silitysrautoja oli Helsingissä käytössä kolmestoista ja seuraavana vuonna lähes kaksisataa. Kuitenkin vasta vuonna 1948 esitteli Työtehoseura messuilla ensimmäisen sähköhellan.

Merimaskun sähköistyminen

Sähkölinjoja alettiin rakentaa Merimaskuun 40-luvun alkupuolella. Muuntajia oli ainakin Kollolan takana Kanervan muuntaja ja lisäksi Sannaisissa, Iskolassa ja Uudenkartanon lähellä. Sähköistyminen eteni sitä mukaa, kun linjoja saatiin vedettyä.

Sähköistys eteni siten, että ensin talossa vedettiin kaikki johdotukset

puolella välissä. Syysmyrskyillä sähkölinjat olivat kovilla, sähköt saattoivat mennä tavantakaa, kun puita oli kaatunut linjoille. Sähkömiehet joutuivat lähtemään korjaushommiin säällä kuin säällä ja vian korjaaminen saattoi kestää kauan. Reino muistelee, miten kiukkuiset asiakkaat soittelivat ja haukkuivat vastaavan esimiesparan maan rakoon. Silloin hän onnekseen oli yleensä itse juuri kentällä vaurioita korjaamassa, mutta vaimo **Salli Laine** sai ottaa haukut vastaan.

Lounais-Suomen Sähkön toimintamallit muuttuivat 70-luvun alussa ja sen myötä Rymättylän, Merimaskun, Livonsaaren ja Velkuan sähköpiirit yhdistettiin Raision piiriin. Tässä vaiheessa myös Laineen perhe muutti Merimaskuun ja Reino siirtyi muihin tehtäviin. ☘

koonnut: Terttu Kraemer
kuvat: Maarit Lineri

Merimasku-Seuran 19. toimintavuosi oli tapah-tumarika ja muisteltavaa on paljon. Jo varhain keväällä tuli Naantalin päättäjiltä tieto, että kirkonkylän kaava menee uusiksi; entinen kunnantalo, lossitupa sekä terveystalo menevät myyntiin. Varsinainen pommi oli, että entisen lossituvan tontille annetaan useita satoja neliötä rakennus-oikeutta ja lisäksi rantaan saa rakentaa useita ns. rantavajoja. Tästä sitten alkoi kirjoittelujen, neuvottelujen ja vetoomusten rumpu.

Maire Pohjanheimo soitti Kollolan avajaisissa tuttuja tanssisävelmiä potpurina niin, että kuulijat innostuivat laulamaan mukana.

”Suojele minua”

Kunnantalo oli kaavassa suojeltu, mutta ei lossitupaa eikä lossirantaa. Seura lähti voimakkaasti ajamaan lossimiljöön suojelua. ks. sivu 17

Kylämatka

Tämäkin liittyi vahvasti lossirantaan. Turku 2011 kulttuuripääkaupunkivuoden haasteena oli saada ympärillä olevat kunnat mukaan kulttuuritapahtumiin ja esittämään historiaansa liittyviä näytelmiä. Ohjaaja Noora Himbergin tehtävänä oli kerätä kyläläisten lossiin liittyviä tarinoita ja tehdä niitten pohjalta käsikirjoitus. Tarkemmin s. 7

Seura mukana Kotiseutumessuilla

1.10 Turussa Kirjamesujen ohessa oli myös Kotiseutuliiton järjestämät Suku- ja Kotiseutumessut. Merimasku-Seura osallistui omalla osastollaan hankkiakseen kontakteja ja ideoita omaan toimintaansa. Tilaisuudessa oli mahdollista tavata saman hengen yhdistyksiä. Mukaan saimme ainakin yhden idean, joka tullaan toteuttamaan lähitulevaisuudessa.

Kollolan kesä

Vaikka näyttelytilat ovat rajalliset, pyritään joka kesä tuomaan esille jotain erityistä. Tämän kesän näyttely ”Kohottavaa ohjelmaa ja tunti tanssia” koottiin merimaskulaisten muisteloista sekä AnneliLaaksosen ehtymättömästä esinevarastosta. Näyttelyn ja Kollolan kesän avajaisia vietettiin jälleen heinäkuun ensimmäisenä sunnuntaina 3.7. Avauspuheeseen seuran puheenjohtaja Maarit Lineri esitteli laajasti ja jopa humoristisesti paritanssin historiaa. Ohjelmanumero sinänsä oli Maire Pohjanheimon esittämä potpuri vanhoja tanssisävelmiä. Nostalginen hetki toi ihan mieleen 50-luvun lavatanssit. Pihapiiriin rakennetulla pienimuotoisella ”tanssilavalla” olisi voinut jopa tanssahdella, monikaan ei kuitenkaan uskaltanut kokeilla. Kesän näyttely ja tapahtumat vetivät Kollolaan kaikkiaan 155 kävijää.

Kullakin heinäkuun keskiviikolla oli oma teemansa. Ensimmäisenä keskiviikkona 6.7. heräteltiin yleisöä muistelemaan vanhanajan iltamia ja niissä esitettyä ohjelmaa. Iltamissa piti olla aina kohottavaa ohjelmaa kuten esim. puheita, tanhuja, runon lausuntaa ja sitten vasta lopuksi tunti tanssia. Aikoinaan Maamiesseurantalolla pidetyissä iltamissa Junnisen Anneli oli joutunut pitämään tervehdyspuheen ja kuinkas ollakkaan paperille kirjoitettu puhe oli vaihtunut aivan muuhun. Nolo tilanne muuttuikin suureksi hilpeyden aiheeksi. Maarit Linerin lausuman Lauri Viidan runon ”Kapina” jälkeen alettiin sitten porukalla muistella iltamakokemuksia.

Vaikka Suomen viinikulttuuri on vielä melko nuori, kotiviinien valmistus kiinnostaa monia ja on jopa lisääntynyt. Keskiviikkona 13.7. koti- ja tilaviinien valmistuksesta oli

Viini- ja likööri-tietoutta oli jakamassa Jorma Virtanen

Leo Salonen laulatti jälleen kerran Kollolan vieraita

Hanurimusiikki ja kesä kuuluvat yhteen. Kukaan ei vaan uskaltanut tanssilavalle

Eikä nytkään välytty yhteislaululta

Kesän ahkerin vieras, Aapo Lineri rakentaa Anneli Junnisen kanssa purkkipuhelinta

Anneli ja Reijo Laaksosen talkoohommassa

kertomassa liköörimestari Jorma Virtanen Lepaan viinitilalta Hattulasta. 1900-luvun alkuvuosina Lepaalla valmistettiin suomalaisia kirkkoviinejä. Valmistus loppui kuitenkin kieltolakiin 1919 ja alkoholijuomien valmistus ja myynti siirtyivät Alkoon. Vuodesta 1995 lähtien Suomessa on ollut mahdollista harrastaa pienimuotoisesti ja kaupallisesti marja- ja hedelmäviinien sekä liköörien valmistusta.

Kotiviinien valmistus on helppoa, kunhan vain on huolellisen tarkka valmistusprosessissa, jos haluaa saada hyvää viiniä. Lopputulos määräytyy sitten pitkälti siitä, mitä raaka-aineita tai yhdistelmiä on käyttänyt. Olisipa ollut anniskelulupa, olisi saatu maistiaisia! ”Hetki, kun Alko ryhtyy jakamaan maistiaisia, niin silloin viinitilatkin aloittavat viinien maistiaiset!” Alustuksen aiheesta keskusteltiin vilkkaasti.

Monet ovat toivoneet Kollolaan yhteislaulutilaisuuksia. Keskiviikkona 20.7. vietettiin koko perheen laulutiltaa, johon oli saapunut joukko laulutaitoisia henkilöitä. Salosen Leo oli kerännyt monia hyviä lauluja ja vanhanajan iskelmiä, olipa joukossa muutama lastenlaulukin. Leon kitaran säestyksellä sitten laulettiin nuoruusmuistoja, aamuja Airstollalla ja monia muita tuttuja biisejä.

Viimeinen keskiviikko 27.7. vietettiin pelin merkeissä. Kuuselan Pertti oli merkannut Kollolan pihaan betanguepelikentän ja oli valmis opastamaan pelin saloja. Vain pieni joukko oli uskaltanut paikalle, mutta siitä huolimatta saatiin aikaiseksi loistavat pelitilanteet. Nekin, jotka eivät olleet koskaan pelanneet, oppivat hienosti pelitavan.

Saaristokulttuuriviikkoa vietettiin perinteisesti

Hanuriyhtye-Sinisävel Raisiosta viihdytti sunnuntaina 21.8. sekä laulatti yleisöä. Kävijöillä oli myös mahdollisuus arvuutella vanhoja esineitä tai entisajan ammatteja.

Koko perheen seikkailuita vietettiin keskiviikkona 24.8. Osallistujilla oli mahdollisuus tehdä hauskoja käpylehmiiä, pelata erilaisia pelejä sekä arvuutella entisajan ammatteja.

Kesän päättäjäksi 28.8. Pandora-kuoro esitti tuttuja laulemia Irma-Sisko Norontauksen johdolla, nautittiin yhdessä Anita Sulan keittämästä uutispuurosta sekä vietettiin muuten vain museopäivää

Vielä syyskuussa Naantalin Reumayhdistyksestä 12 hengen ryhmä kävi Virve Jokisen johdolla tutustumassa Kollolaan ja kaffeella. Kollolan historia herätti monia kysymyksiä ja keskustelua. ☘

LISÄTILAN TARVETTA? MEILTÄ RAHAT UUTEEN KOTIIN!

Meiltä saat kaikki rahoitukseen,
säästämiseen ja vahinkovakuutuksiin liittyvät palvelut,
sekä lisäksi bonusta kaikesta pankkiasioinnista.

MERIMASKUN
Osuuspankki

Avoinna ma, ti, ke, pe klo 9.30 – 16.30 ja to klo 9.30 – 17.00
Pohjolan palvelupiste avoinna to klo 9.30 – 12.00
Puhelin 02 434 0070

SÄHKÖTIIMI IL OY

S1 RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

- Asennuspalvelu • Tarvikemyynti
- Urakointi • Suunnittelu

Autokatu 8 Turku
P. 020 7188 300
F. 020 7188 301
www.sahkotiimi.com
toimisto@sahkotiimi.com

Liedon
Säästöpankki
Eläköön elämän rikkaus

Naantalin konttori
puh. 010 4309 630

Parturi
Hirsimäki & Aura
Hilkka ja Pirjo

Tmi Anu Aura

Uolevi Raadenkatu 1, 21100 Naantali,
Puh. 02-4351 764

- KOTI-JA ULOKOMAANMATKAT
- LENTOLIPUT • SEURAMATKAT
- RÄÄTÄLÖIDYT MATKAPAKETIT
- TILAUSAJOT • HOTELLIT

Tullikatu 16, 21100 Naantali | 02-4321 277
www.naantalinmatkakauppa.fi

• NAANTALIN • **KUVAUS**

KEHYSTEN ERIKOISLIIKE

- valokuvakehyksia ja sisustustauluja
- Isoäidin Aarreaitta**
- Arabian astioita
 - lasi- ja lahjatavaroita
 - vanhaa ja retroa

Tullikatu 12, 21100 Naantali, Puh. (02) 435 1454

Kaikki perhejuhlat, yritysten ja yhdistysten tilaisuudet tunnelmallisissa tiloissamme ympäri vuoden.

Pitopöytä sunnuntaisin klo 11-16
maaliskuun alusta joulukuun.
Joulupöydät adventtisunnuntaisin,
itsenäisyyspäivänä ja jouluaattona.

PITOPALVELU

Soita ja kysy lisää. p.(02)2522 771

**Ravintola
POHJAKULMA**

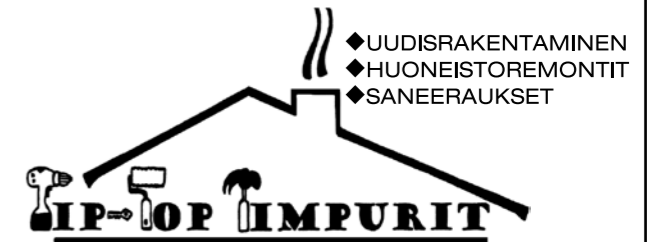
ravintola@pohjakulma.fi
www.pohjakulma.fi

PlusTerveys -merkistä tunnet korkeaan laatuun
ja palveluun sitoutuneet hammaslääkärit ympäri
Suomen. Sinulle PlusTerveys merkitsee hyvää
huolenpitoa. Taidolla ja ymmärtäen

HAMMASLÄÄKÄRI
ANNE LINJA

Tuulensuunkatu 8, NAANTALI
Puh. 02-4353 450

On homma mikä vaan,
TIP-TOP avun tarjoaa!

KRÄKILÄNTIE 22, 21160 MERIMASKU
PUH 040 5009 516, FAX (02) 4369 863
timo.tammelin@luukku.com, outi.torkkel@gmail.com

Taimontie 21, 21110 NAANTALI
puh. (02) 436 3500, fax (02) 435 1405

avoinna: ark. 7-17, la 8-13

Tällä kupongilla

Hieronta 45 min. VAIN 35 €
Tarjous voimassa 31.1.2012 saakka

Rajatie 2, (OP:n talo) 21160 MERIMASKU
Puh: (02) 431 7011 / Minna Vilponen

Kuvamestari

R A I S I O

Varppeenaukio 11, 21200 Raisio | puh. (02) 4340 440
raisio@kuvamestari.fi | www.kuvamestari.fi

Rymättylän Tili- ja Kiinteistö Oy LKV

- Liike- ja maatalouskirjanpidot
- Palkanlaskennat, isännöinti
- Kiinteistönvälitys

Rajatie 2, 21160 MERIMASKU
Puh. (02) 4367 010, 0400-787 422

Täyden palvelun hautaustoimisto

Kun elämä päättyy, läheisille
jää paljon järjestettävää.
Neuvomme tarvittavissa
asioissa.

www.pietet.fi

Henrikinkatu 2
21100 Naantali
p. 4353 126

**HAUTAUSTOIMISTO
LINDSTRÖM**

TAATTISTEN TILA

- rustholli 1500-luvulta -

Taattisista löytyy monenlaista majoitustilaa ympäri vuoden. Järvinäkymä, tunnelmallinen pihapiiri ja kiltit kotieläimet luovat viihtyisät puitteet kaikkiin tilaisuuksiin.

Tiedustelut:

Taattisten tila
Karin ja Markku Aaltonen
21160 Merimasku
puh. (02) 436 9583 tai
0400 828 108
fax (02) 436 9913
taattistentila@kolumbus.fi
www.taattistentila.fi
(katso virtuaalikuva)

Holvisavusauna ja
lämmivesipaljut
suuremmille ja
pienemmillekin
ryhmille

Erillisiä yhtenäisiä juhla-
ja kokoustiloja 200
hengestä myös
pienempiin ryhmiin.
Kallen Kellari 30 vieraalle

*Aurinkoista
apteekkipalvelua
joka päivä*

NAANTALIN APTEEKKI

Luostarinkatu 25, puh (02) 431 2720
ma-pe 9-19, la 9-15, su 10-14

RYMÄTTYLÄN APTEEKKI

Rymättylän kk, puh. (02) 252 1202
ti-pe 9-16:30, HUOM! ke 9-17:30

Persoonallisille jouluostoksille!
Henrikinkatu 2, Naantalin toria vastapäätä

Kukkakauppa

Sirkkakaarina

- upeat jouluastelmat
- kukat elämän kaikkiin tilanteisiin

Puoliantikkiliike

*lasi*necca

- yksilölliset lahjat
- lasistojen täydennykset

Tervetuloa tutustumaan palveluihimme!

*Merimasku-Seura kiittää
kaikkia tukijoitaan ja toivottaa*

Hyvää Joulua

ja

Onnekasta Uutta Vuotta.